

Південноукраїнські наукові студії

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

VII Всеукраїнської
науково-практичної конференції
студентів та молодих вчених
(19-21 листопада 2024 року)

Міністерство освіти і науки України Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності
Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України
м. Одеса

Південноукраїнські наукові студії

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих
вчених**

(19-21 листопада 2024 року)

УДК: 1+316 (062.552)

Рецензенти:

Володимир ЖАРКИХ, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, історії та політології, НУ «Одеська політехніка»;

Оксана ІВАНОВА, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін, Міжнародний гуманітарний університет.

Рекомендовано Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Протокол № 7 від 26.12.2024 р.

Редакційна колегія:

Відповідальний редактор – Оксана ПЕТІНОВА, доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

Члени редколегії:

Євген БОРІНШТЕЙН, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), Україна

Зоя АТАМАНЮК, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», (м. Одеса), Україна

Олена ЛІСЕЄНКО, доктор соціологічних наук, професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), голова Південноукраїнського відділення САУ, Україна

Південноукраїнські наукові студії: Збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. студентів та молодих вчених (м. Одеса, 19-21 листопада 2024 року) / за ред. д. філос. н., проф. Петінової О. Б. – 213 с.

Матеріали конференції представлені в авторській редакції мовою оригіналу

ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У

	ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	53
Ірина АРАБАДЖИ Кіра ЛІТВІНЦЕВА	ФЕНОМЕН НАРОДНОЇ ОБРЯДОВОСТІ ЯК СКЛADOVA ЕТНІЧНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНЦІВ НА ОДЕЩИНІ.....	59
Аліна СТЕПУРА	УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ СТИЛЬ В УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ (ПОЧАТОК ХХ СТ.)....	61
Наталія РИБКА Марія СОЛОДКА	ЕСТЕТИЗАЦІЯ ЗУПИНОК ГРОМАДСЬКОГО ТРАНСПОРТУ: АКТУАЛЬНІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ.....	64
Ганна НІВНЯ	РИЗИКИ ВИКОРИСТАННЯ СНАТ-GPT В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	67
Олена КАРАНФІЛОВА Софія ВЕРДИШ	СКЛАДОВІ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	70
Яна ГОРДИНСЬКА	ПРЕКРАСНЕ І ПОТВОРНЕ У СУЧАСНІЙ МІСЬКІЙ АРХІТЕКТУРІ.....	73
Інна ФЕДОРОВА	ДЕСТРУКТИВНІСТЬ ЯК ВИБІР: ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ.....	76
Тетяна ЮРЧЕНКО	ЛЮБОВ ЯК УМОВА НАБУТТЯ ЦІЛІСНОСТІ.....	79

5. Йордан, Г. М., Йордан, Х. В. (2020). Інформатизація освіти як основа розвитку інформаційного суспільства. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи. Матеріали V Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (Тернопіль, 30 квітня, 2020). (с. 115–117). Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка.

6. Карплюк, С. О. (2017). Інформаційно-педагогічний менеджмент вищої школи: сучасний стан та перспективи розвитку. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота, 241, 122–125.

7. Макаренко, Л. Л. (2013). Інформатизація освіти як пріоритетний напрям модернізації освіти в умовах інформаційного суспільства. Науковий часопис НПУ імені М. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки і перспективи, 43, 118–125.

8. Подденежний, О. (2021). Управління цифровою трансформацією освіти: сучасний науковий дискурс. Наукові записки НаУКМА. Економічні науки, 6 (1), 105–110.

9. Про затвердження Положення про дистанційне навчання (2013). Наказ МОН України від 25.04.2013 № 466. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>

10. Про затвердження Положення про Національну освітню електронну платформу (2018). Наказ Міністерства освіти і науки України № 523 від 22.05.2018 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE32154?an=103>

11.. Про затвердження Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності: наказ МОН України від 07 листоп. 2000 р. № 522. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0946-00#Text>

12. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04 лип. 2002 р. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>

Інна ФЕДОРОВА,

здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
ОНП «Філософія»

Університет Ушинського, м. Одеса, Україна

Науковий керівник: Тетяна ПОПЛАВСЬКА, РНд, доцент кафедри
філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності,
Університет Ушинського, м. Одеса, Україна

ДЕСТРУКТИВНІСТЬ ЯК ВИБІР: ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ

Людська деструктивність є однією з актуальних проблем філософської антропології не тільки тому, що її вивчення дозволяє глибше зрозуміти

природу людини, але ще й тому, що від її вирішення залежить майбутнє сучасного суспільства і світу в цілому.

Історичні події останніх двох століть наочно продемонстрували нам, що людська деструктивність може досягти широких масштабів – руйнівні війни, криваві революції та спроби геноциду цілих народів.

Без урахування сенсоутворювальних, духовних та ціннісно-гуманістичних основ людського буття, сучасні глобальні перетворення у різних сферах суспільного життя призводять до руйнівних наслідків, ознаками яких є різке підвищення зростання негативних форм девіації, адикції, агресії, насильства та екстремізму. Перед людиною гостро постала проблема її скінченності як на індивідуальному, так і на загальновидовому рівні. Щоб вижити, людству необхідно мінімізувати ризики виникнення руйнівних тенденцій у суспільстві, а це можливо лише за умови глибокого розуміння причин та механізмів формування деструктивної поведінки.

На сьогоднішній день детальному вивченню основ деструктивності, як людської форми агресії, сприяють наукові відкриття в галузі біології, антропології, етології, психології, педагогіки, соціології, кримінології, конфліктології та інших наук про поведінку людини, які у свою чергу служать важливим емпіричним матеріалом для побудови цілісних філософсько-антропологічних концепцій. Такі приватні прояви деструктивності, як вбивство, жорстокість, тероризм, насильство, садизм, самогубство, різні види адикції багато в чому взаємопов'язані і мають спільні підстави, які необхідно вивчати.

Холістичний характер філософсько-антропологічного знання дозволяє комплексно розглянути причини та умови прояву деструктивних тенденцій, дотримуючись принципу діалектичної взаємодії зовнішніх (соціокультурних) та внутрішніх (психологічних) детермінант. Прикладом холістичного розгляду деструктивної поведінки є недостатньо розроблений на сьогоднішній день екзистенційно-гуманістичний напрямок у філософії. Акцентуючи увагу на таких фундаментальних потребах і основах людського буття як самоактуалізація, творчість, ціннісні орієнтації, сенс життя, свобода, любов, представники даного напрямку розглядають людину як відкриту динамічну систему, як інтегральну істоту, що розвивається, здатна робити усвідомлений вибір і відповідати за нього.

У рамках екзистенційно-гуманістичного підходу до розуміння основ людської деструктивності акцент робиться на вищих проявах особистості, таких як її духовне буття, самоактуалізація, самовизначення, смислотворення.

Духовне буття передбачає вихід за межі своєї особистості (трансценденція). Воно пов'язане з самовизначенням у людських цінностях, з визнанням важливості своєї індивідуальності та автономії і проявляється у таких вищих почуттях як: свобода та відповідальність, обов'язок, співчуття, повага, любов, надія, радість творчості тощо.

У разі деструктивного буття ми спостерігаємо зворотну картину – схильність до садизму, відчуженість, апатія, авторитарність, нарцисизм, конформізм, некрофілія та пристрасть до руйнування.

Тому деструктивну поведінку, безумовно, можна розглядати як наслідок екзистенційних проблем особистості та порушень її духовного розвитку. Людина є особливою істотою світобудови, поведінка якої визначається не так інстинктами і середовищем, як у тварин, скільки так званими екзистенційними детермінаціями, тими, що пов'язані з переживанням сенсу свого існування (екзистенцій) у бутті та відповідальності за реалізацію цього сенсу.

Основним посилом екзистенціалістів є те, що людина може зробити вільний моральний вибір лінії своєї поведінки навіть у тих випадках, коли вона входить у конфлікт із навколишньою реальністю.

Теоретичний та ідейний лідер американського екзистенціалізму Ролло Мей, слідуючи гуманістичним принципам, вважає неприпустимим зводити людську природу до реалізації глибинних інстинктів чи реакцій на стимули середовища. Він переконаний, що людина значною мірою відповідальна за те, якою вона є і як складається її життєвий шлях. Акцент на мінливості, становленні та відповідальності за своє майбутнє є ключовим у екзистенційних концепціях.

Численна кількість воєн за всю історію людства і, особливо в перший період XX століття, змусили Р. Мей запитати себе: які ж причини привабливості такої форми деструктивності як війна, в чому спокуса? Війна є крайньою формою прояву деструктивної агресії, це «практичне зло, оскільки вона є найжорстокішою формою суспільного буття» [2, р.68].

Перша причина – це відчуття екстремальної ситуації, тобто того, що людина ризикує всім у бою. Друга - це ефект причетності до величезної організації, який надає силу, а отже й звільняє людину від індивідуальної відповідальності та провини (конформізм). Що стосується оголошення війни, то тут відбувається моральне виправдання, раціоналізація, яка дозволяє солдату передати всю моральну відповідальність командуванню. Тобто війна служить деструктивною відповіддю на екзистенційні потреби у подоланні себе та самоідентичності, вона є наслідком дисгармонійності та дихотомічності

людської ментальності. Можна з упевненістю сказати, що війна руйнує індивідуальну відповідальність та автономію совісті.

Далі філософ зазначає, що в насильстві деяких солдатів присутня пристрасть до руйнування, захоплення цим процесом (артилерист на полі бою, ветерани-вбивці, які пролили кров, пілоти бомбардувальників під час ураження цілі). У цій пристрасті до насильства Его солдата тимчасово залишає його, і він розчиняється у своєму переживанні подібно до містика, який відчуває єдність з «Цілим». «Світ виявив у ньому порожнечу, яку збудження війни дозволило йому заповнити. Порятунком від цієї порожнечі є екстаз насильства» [4, р.246]. Ця безплідність породжена умовами цивілізованого існування, що усуває значну частку ризику та виклику для життя, які багатьом здаються набагато важливішими, ніж наполегливо нав'язуваний добробут. В результаті своїх досліджень Р. Мей приходить до висновку, що головною проблемою людей, що живуть у середині ХХ ст., є «порожнеча» [4].

Для багатьох людей порожнеча з нудьги перетворилася на безсилля та розпач, що саме по собі дуже небезпечно. Людська істота неспроможна протягом багато часу жити у стані порожнечі; накопичуючись, нереалізовані можливості виливаються у патологію, розпач і, зрештою, у руйнівні дії. На думку Р. Мея, люди стикатимуться зі спалахами насильства та агресії доти, доки їм бракуватиме значних переживань. Кожній людині необхідне почуття значущості, і якщо суспільство не може дати це їй, або хоча б надати можливість стати значущою, це почуття буде досягатися деструктивними способами. «Відчуття порожнечі або вакууму, як правило, породжується почуттям, що ти безсилий щось змінити у своєму житті або в навколишньому світі. Внутрішній вакуум – це кінцевий результат поступово зростаючого переконання людини в тому, що вона, як особистість, не може керувати своїм життям, не може змінити ставлення до неї інших людей або хоч якось вплинути на навколишній світ. У результаті вона поринає в глибокий відчай і, якщо її бажання і почуття не мають жодного значення, то вона відмовляється від бажань та почуттів» [3, р.156].

Феномен внутрішньої, екзистенційної порожнечі (вакууму) тісно пов'язаний із сенсом життя, втрата якого, на думку багатьох мислителів екзистенціалістів, є однією з головних причин деструктивної поведінки людини. Так, Віктор Франкл, відомий нам як автор логотерапії (терапії пошуку життєвого сенсу) у середині ХХ століття констатував поширену в більшості людей втрату сенсу життя. Він навів статистику, яка підтверджує, що подібна втрата призводить до найбільш поширеної деструктивної тріади - депресії, наркоманії (включаючи алкоголізм) та агресії.

«Якщо за Фрейдом агресію породжують пригнічені, невирішені сексуальні інстинкти, то не меншу агресію викликає й відсутність сенсу життя. Цю порожнечу люди прагнуть займати чим завгодно або випалювати»[1,р.37]. На думку В. Франкла, близько 80% алкоголіків і 100% наркоманів – люди, які не мають життєвого сенсу або його втратили, тобто відчують «екзистенційний вакуум» – внутрішню порожнечу, безглуздість існування. «Марно лікувати алкоголіка, якщо після виходу з клініки він не знатиме, заради чого він не стане більше пити, терпітиме найважчу перебудову не тільки організму, а й усього звичного способу життя, проведення дозвілля, яке хоч якось заповнювало безглуздість його життя» [1,р.86].

Таким чином, прагнення сенсу є фундаментальною мотиваційною силою в людях. Людям потрібно виявляти сенс, заради чого варто було б жити, буквально у всьому. «Сенс не можна дати, його треба знайти» [1, р.122], оскільки він унікальний для кожної людини і може бути здійснений лише нею самою. Що дозволяє людині самостійно знайти свій життєвий сенс?

Екзистенціалісти вважають, що таким путівником є совість, заснована на буттєвих гуманістичних цінностях та потенціях, і яку Франкл назвав «органом сенсу», а здатність самостійно знаходити цей сенс – «самотрансценденцією» (тобто виходом за межі індивідуально-егоїстичного «Я»).

Список використаних джерел:

1. Viktor E. Frankl. The Will to Meaning. Foundations and Applications of Logotherapy. Penguin Publishing Group. 2014. 176p.
2. Rollo May, Carl Ransom Rogers, Abraham Harold Maslow, Thomas C. Greening. American Politics and Humanistic Psychology. Saybrook Publishing Company, 1984. 222p.
3. Rollo May. Man's Search for Himself. W. W. NORTON & COMPANY. NEW YORK LONDON, 1981. 224p.
4. Rollo May. Power and Innocence: A Search for the Sources of Violence. W. W. NORTON & COMPANY. NEW YORK-LONDON, 1998. 288p.

Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року:
Указ

Президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text>

13. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№178-179).

14. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16 січня 2020 року № 463-

IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>

16. Про пріоритетні напрями та завдання (проекти) цифрової трансформації на період до 2023 року (2021). Розпорядження Кабінету Міністрів України № 365-р. від 17.02.2021 р.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365-2021-%D1%80#Text>

17. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Реформи галузі інформаційнокомунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України». (2016). Постанова

Верховної Ради України № 1073-VIII від 31.03.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1073-19/print1443083620352158#Text>

18. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: розпорядження

Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 р. № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>

19. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Концепція, План, Заходи від 03.03.2021 № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>

20. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації (2018). Розпорядження

Кабінету Міністрів України № 67-р. від 17.01.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>

21. Проект Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року (2021). URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/koncepciya-cifrovoyi-transformaciyi-osviti-i-nauki-monzaproshtuye-do-gromadskogo-obgovorennya>

22. Соляник, С. Ф. (2021). Сучасні тенденції інформатизації освіти. Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру (з нагоди 30-річчя проголошення незалежності України та 25-річчя прийняття Конституції України). Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 21 трав. 2021 р.). (с. 22–26). Одеса: Видавничий дім «Гельветика». Annascone, 2019

Ірина АРАБАДЖИ, Кіра ЛІТВІНЦЕВА,
здобувачки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, ОПП
«Стоматологія»

Науковий керівник: Юлія МЕЛЬНИК, к. політ. наук, доц. кафедри
мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін,
Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса, Україна